Move that Car

המניח את הכד

(1) Yaakov was in a rush to get to the store and couldn't find a parking spot. He stopped right where the buses usually stop, even though he knew he wasn't supposed to stop there (it was a "No Parking Any Time" zone, with a penalty of towing and a ticket). A bus came by and saw Yaakov's car right in the middle. The bus driver thought he could make it, and slowly began trying to pass Yaakov's car. As he was maneuvering, the bus driver bumped into Yaakov's parked car, causing damage to both. Who is responsible for the damages?

(2) Levi was driving down a narrow one-way street. In the middle of the drive, he began to feel very faint. He knew that if he didn't get something to eat and drink quickly, he would certainly pass out. Levi stopped his car in the middle of the road and rushed into the store to get some food and water. Menachem was right behind Levi and really needed to get by. It was time for him to open his office, and he was already late. His workers were waiting outside and they needed to get into the office to start working. The longer Menachem waited, the more money he was going to lose. He decided to try to squeeze by Levi's car, and in the process, scratched both cars and broke the side mirror on Menachem's car. Who is responsible for the damages?

Questions to Consider

- If someone is in my way without permission, am I allowed to take the law into my own hands in order to get by?
- If yes, to what degree may I do that?

Sources

[1] Mishna Bava Kama 27a

[2] Gemara Bava Kama 27b

[3] Shulchan Aruch: Choshen Mishpat 412:2

[4] Me'iras Einayim (the S'ma) ibid., 3

[5] Chashukei Chemed on Bava Kama 27b

פטורין. דנעשין שיכה כל נפש לחסי[ד] כל הנפש ופטורים ממיתה. לר' יהודה נן בתירא חייב זה שקיבלו נסייף מפני שקירב את מיתתו: **נפ שור.** מועד: **וקבלו נקרניו.** ומת: **פלוגתא דר' ישמעאל ורבנן.** לענין כופר לר' ישמעאל לחמר כופר בזמזק שיימין משלם כופר אבל לרבנן דשיימינן בניזק אפי' לה הוה ליה למיס ופטור: **ונפקא נמשפ חייב כד' דברים.** וכגון שנפל ברוח מלויה להוה ליה קרוב למזיד: **וכיצמפו לא קנה.** פע"פ ששניט (יבמות דף נג:) הכא על יבמתו נין בשוגג נין במזיד קנה הני מילי היכא דמתכוין לביתת לשם אחרת אבל זה לא מתכוין לשום ביאה הלכך לא קנה ואם מזר ועשה לאחד מן המחין נה מאמר פלמי עליו: **ואם נפסק.** ו[לאחר] שהשמיל נפול דמתכוין נפול על החלש להנחתו: **חייב אף על הכשמ.** פע"פ שלא נתכוין לשם נשת: **על נבו ומת פטור.** שהיה לו לשלוקה: **חייב.** להת שלא שלוקה שבר מתנעייניה ליה נדיעה ויפרע לי: **כשם עליו.** שמקפו שם עד שמת: **חייב.** לה"ק ליה אם תלוה קרע ושלם אבל פירש לו ע"מ פטור: **עבדו כגופו דמי.** ואם היה לחש שחל על נב עבדו פטור שהיה לו לעבד לשלוקה: **שורו כממונו.** שחין נו דעת לשלוקה ומחייב:

הדרן עלך כיצד הרגל

המניח אם הכד. ושברה פטור.
נגמרא [ע"נ] מפרש טעמא:
ואם חזוק נה. המקל: **כעל החצים חייב.** מפרש נגמ' [שם]: **נמ' נשברה כדו של זה נקורתו של זה פטור.** שלמיהן רשות להלך: **פתח נחביות.** דקתני זה נת נחביתו: **ומייב נכד.** דקתני נשברה כדו של זה כו': **והיכא אם הדבש לשובה.** מפני שהדבש דמיו יקרים: **שברו.** כשמר פועל ומין נעל הדבש משלם דמי היין: **פתח נכד.** דקתני וזה נת נכדו של **דבש ופיים בחבית דקתני משלם** שליה **למקח וממכר.** שביל המוכר לתת לו ליזה שירלה ולפילו התנה עמו חבית דמשמע גדולה נותן לו כל שהיא קטנה: **אין** שברו פתח בכד וסיים בחבית אמר רב פפא היינו כד היינו חבית למאי נפקא מינה למקח וממכר היכי דמי אילימא באתרא דכדא לא קרו חבית וחבית לא קרו כדא הא לא קרו לה לא צריכא דרובא קרו לה לכדא כדא ולחבית חבית ואיכא נמי דקרו לחבית כדא ולכדא חבית מהו דתימא זיל בתר רובא קמ"ל

מועיים פריך ו"ל לגמ' שייכת הכא הועלת דמים דקתוים דמי הכד לדמי החבית מ"ל שמכר לו כדים לו חבית שוה מחבית זה ולא שייך לומר זה הועלת דמים כלל ומיירי לחים ליה זחי לגמ' שייך לומר שקל [ו]כסף דגרסי נהסנרה ונהמוכר פירות לי לינתנהו להנך זוזי גריך לשוקמי שים לשוקה מעות המכר והקנה לו מגב קרקע לו לחבר כך הוזלו הכדים והחבית לי נמי הכי פירושו מהו לתימת זיל נתר רובא חע"פ שהדמים מפייעים למוחזק קמ"ל וה"ה דהוי מלי למימר ליפכא מהו לתימת זיל נתר חזקה קמ"ל לחין הולכין נתר חזקה לגלא לחבר הרוב אם הדמים מפייעין גרוב גלא מצוה להחזיר להמוכר לחת לו חבית חבירו ונשרף חייב אדם לחבירו חבית אני מוכר לך ורוב אותו המקום קורין לגדולה חבית ולפחותה ממנה כד ומיעוטא קרו נמי לחבית כדא ולכדא חביתא. והמוכר אומר כדא מכרתי לך והלוקח אומר חבית קניתי ממך מהו דתימא זיל בתר רובא ורובא

פטורין ר' יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקירב מיתתו בא שור וקבלו בקרניו פלוגתא דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא ורבנן דתניא [ב]יתנן בן ברוקא אומר דמי מזיק [ג]ואמר רבה נפל מראש הגג ונתקע באשה חייב בד' דברים [ד]וביכמתו לא קנה חייב בנזק בצער בריפוי בשבת אבל בשת לא דתנן [ה]אינו חייב על הבשת עד שיהא מתכוין ואמר רבה [ו]נפל מראש הגג ברוח שאינה מצויה והזיק וביש חייב על הנזק ופטור בד' דברים [ז]ברוח מצויה והזיק וביש חייב בד' דברים ופטור על הבשת [ח]ואם נתהפך חייב אף על הבשת דתניא ממשמע שנאמר [ט]ושלחה ידה איני יודע שהחזיקה מה ת"ל והחזיקה לומר לך [י]כיון [כ]שנתכוין להזיק אע"פ שלא נתכוין לבייש ואמר רבה [כא]הניח לו גחלת על לבו ומת פטור [כב]על בגדו ונשרף חייב אמר רבא תרוייהו תנהי על לבו דתנן [כג]כבש עליו לתוך האור או לתוך המים ואינו יכול לעלות משם ומת חייב [כד]חפו לתוך האור או לתוך המים ויכול לעלות משם ומת פטור בגדו דתנן [כה]קרע את כסותי שבר את כדי חייב על מנת לפטור פטור בעי רבה הניח גחלת על לב עבדו מהו בגופו דמי או בממונו דמי אם תמצא לומר בגופו דמי שורו מהו הדר [כו]פשטה עבדו בגופו שורו בממונו:

הדרן עלך כיצד הרגל

המניח [כז]את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור ואם הזוק בה בעל החבית חייב בנזקו: **גמ'** פתח בכד וסיים בחבית [כח]ותנן נמי זה בא בחביתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור פתח בחבית וסיים בכד [כט]ותנן נמי [ל]זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש נסדקה חבית של דבש ושפך זה יינו והציל את הדבש לתוכו אין לו אלא

כבש עליו כו'. נאלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עו: ושם) מפרש לריש נקט כבש להעומה ושיפה נקט לשפה לרעומה: **קרע** בכותי חייב. מימה היכי מיתי לשה למימ שאני הכא שהיה לו להסיר הגחלת מעל נגדו מדע מדנקט רבה על נגדו מייב מכלל דעל נשרו פטור ותסה לקמן (דף נב.) תנן שמח את עיני אפי' על מנת לפטור מייב אלא ע"כ על נשרו פטור משום שהיה לו להסיר כמו נעל לנו ומת וי"ל דהא פשיטא ליה למעל נשרו יסיר הגחלת ומעל נגדו לא מיים ולא מיצטרין לאתויי לשה אלא שהא תמהר כיון שמניח על נגדו והוה שומה ג"כ דעתו הוי שיפטר להא משמע אפי' כשהוה לקרוע למייב:

הניח גחלת על לב עבדו כו'. כשעבד כפות וכיו עומד אלמא מיירי כשפריטים לעיל (דף כה: ד"ה והיה) ומיירי שלא מת העבד שלא הוזק ולסיי שמת שפיר לא יהום הרב לשלמו מפני שיש לו דמי הזק:

הדרן עלך כיצד הרגל

המניח. **ואיכא נמי דקרו לחביתא כדא ולכדא חביתא.**
תרוייהו לריכי שהם המנה לתת לו כד והקנה לו נסודר ונתחייב הלוקח לתת דמים יכול הלוקח לומר לא אתן לך דמים עד שיכוא לידי הלוקח לומר לא אתן לך כד דקרי לכדא חביתא ולא מוזלין נתר רובא ולומר ר"ת דאפי' הכי לאמר נפרק המוכר פירות (ב"ב דף נב. ושם ד"ה וימחו) ושלמן נהפרה (דף מו.) הולכין נממון אחר הרוב גבי המוכר שור לחבירו ומנמ נגחן הכא מודה שיכול המוחזק לומר למוניא אע"פ שהרוב מפייעין לא מוניא ממני ממון דקים לי נשפאי שאני מן המיעוט שבכל נגחנ נגחן לא מני אמר מוכר קים לי נשפאך שאתה מן המיעוט דזבני לנשפאת לאחרינא יאמר הלוקח למוכר אתה הטעמני דקים לי נשפאי שאני מן הרוב דזבני לרדיא ול"ת ונחזי אי דמי כלא אי דמי חביתא כדא ולכדא חביתא (שם) ונהמוכר פירות (ב"ב דף נב.) ונימחי אי דמי לדיא לרדיא ושם אפרש בע"ה לשילו לרבנן דשלי אר' יהודה נהמוכר את הספינה (שם דף עז:) גבי מכר למאי לא מכר הנקר לית לה נהו הלמים מפייעים:

קמ"ל

לבו היה לו להסירה לא הסירה הוא הרע עצמו כן דין העבד ופטור או כממונו דמי כמו הנותן גחלת בכליו או בפירותיו או על גדי ונשרף שחייב כך דין העבד וחייב בחר דבעיא הדר פשטה עבדו כגופו והנותן גחלת בלב העבד בדלא כפית ויכול להסירה ולא הסירה ונשרף ומת פטור שורו כממונו וחייב:

הדרן עלך כיצד הרגל מוערת

המניח את הכד ברשות הרבים ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור ואם הזוק בה בעל החבית חייב. פתח בכד וסיים בחבית.
אמר רב פפא כד וחבית אחד הוא למאי נפקא מינה כלומר מה צורך לדקדק בזה ואמר למקח ומכר. קיימא לן כי הכד הוא פחות מן החבית שהכד שואבין בו מים [ד] מן המעיין כדכתיב וכדה על שכמה והחבית גדולה ממנה ואם אמר אדם לחבירו חבית אני מוכר לך ורוב אותו המקום קורין לגדולה חבית ולפחותה ממנה כד ומיעוטא קרו נמי לחבית כדא ולכדא חביתא. והמוכר אומר כדא מכרתי לך והלוקח אומר חבית קניתי ממך מהו דתימא זיל בתר רובא ורובא

לא שיברו בחיבוטו בקרקע היה ודאי נשבר. וכן אם זרק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסתות ופילקן כגון שהיו קשורין וסחל והיה ראש החבל בידו בראש הגג ומשך החבל ונמשכו הכרים ונפל הכלי ונשבר פטור הזורק מפסק פסיק גירי. ואמר רבה זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקיבלו בסייף פטורין הזורק מפני שלא הרג והמקבלו [ג] בסייף אדם מת קיבל לר' יהודה בן בתירא המקבלו בסייף חייב שקירב מיתתו והזורקו פטור בא שור וקיבלו בקרניו והרגו חלוקת ר' שמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא היא. דתניא ונתן פדיון נפשו דמי ניזק. ר' שמעאל אומר דמי מזיק לרבנן [ג] דאמרי דמי ניזק חייב בעל השור בכופר שהרי שורו הרג לר' ישמעאל דאמר דמי מזיק פי' המזיק הוא היה חייב מיתה מפני שלא שמר שורו כאילו הוא הרג ורחמנא חס עליה לשלם כופר לפי שלא עשה מעשה בידים והכא אפילו הוא בעצמו בכי האי גוונא לא היה מתחייב דהא רבנן דפליגי עליה דר'

פטורין. דנעשין שיכה כל נפש לחסי[ד] כל הנפש ופטורים ממיתה. לר' יהודה נן בתירא חייב זה שקיבלו נסייף מפני שקירב את מיתתו: **נפ שור.** מועד: **וקבלו נקרניו.** ומת: **פלוגתא דר' ישמעאל ורבנן.** לענין כופר לר' ישמעאל לחמר כופר בזמזק שיימין משלם כופר אבל לרבנן דשיימינן בניזק אפי' לה הוה ליה למיס ופטור: **ונפקא נמשפ חייב כד' דברים.** וכגון שנפל ברוח מלויה להוה ליה קרוב למזיד: **וכיצמפו לא קנה.** פע"פ ששניט (יבמות דף נג:) הכא על יבמתו נין בשוגג נין במזיד קנה הני מילי היכא דמתכוין לביתת לשם אחרת אבל זה לא מתכוין לשום ביאה הלכך לא קנה ואם מזר ועשה לאחד מן המחין נה מאמר פלמי עליו: **ואם נפסק.** ו[לאחר] שהשמיל נפול דמתכוין נפול על החלש להנחתו: **חייב אף על הכשמ.** פע"פ שלא נתכוין לשם נשת: **על נבו ומת פטור.** שהיה לו לשלוקה: **חייב.** להת שלא שלוקה שבר מתנעייניה ליה נדיעה ויפרע לי: **כשם עליו.** שמקפו שם עד שמת: **חייב.** לה"ק ליה אם תלוה קרע ושלם אבל פירש לו ע"מ פטור: **עבדו כגופו דמי.** ואם היה לחש שחל על נב עבדו פטור שהיה לו לעבד לשלוקה: **שורו כממונו.** שחין נו דעת לשלוקה ומחייב:

הדרן עלך כיצד הרגל

המניח אם הכד. ושברה פטור.
נגמרא [ע"נ] מפרש טעמא:
ואם חזוק נה. המקל: **כעל החצים חייב.** מפרש נגמ' [שם]: **נמ' נשברה כדו של זה נקורתו של זה פטור.** שלמיהן רשות להלך: **פתח נחביות.** דקתני זה נת נחביתו: **ומייב נכד.** דקתני נשברה כדו של זה כו': **והיכא אם הדבש לשובה.** מפני שהדבש דמיו יקרים: **שברו.** כשמר פועל ומין נעל הדבש משלם דמי היין: **פתח נכד.** דקתני וזה נת נכדו של **דבש ופיים בחבית דקתני משלם** שליה **למקח וממכר.** שביל המוכר לתת לו ליזה שירלה ולפילו התנה עמו חבית דמשמע גדולה נותן לו כל שהיא קטנה: **אין** שברו פתח בכד וסיים בחבית אמר רב פפא היינו כד היינו חבית למאי נפקא מינה למקח וממכר היכי דמי אילימא באתרא דכדא לא קרו חבית וחבית לא קרו כדא הא לא קרו לה לא צריכא דרובא קרו לה לכדא כדא ולחבית חבית ואיכא נמי דקרו לחבית כדא ולכדא חביתא מהו דתימא זיל בתר רובא

קמ"ל

מועיים פריך ו"ל לגמ' שייכת הכא הועלת דמים דקתוים דמי הכד לדמי החבית מ"ל שמכר לו כדים לו חבית שוה מחבית זה ולא שייך לומר זה הועלת דמים כלל ומיירי לחים ליה זחי לגמ' שייך לומר שקל [ו]כסף דגרסי נהסנרה ונהמוכר פירות לי לינתנהו להנך זוזי גריך לשוקמי שים לשוקה מעות המכר והקנה לו מגב קרקע לו לחבר כך הוזלו הכדים והחבית מי נמי הכי פירושו מהו לתימת זיל נתר רובא חע"פ שהדמים מפייעים למוחזק קמ"ל וה"ה דהוי מלי למימר ליפכא מהו לתימת זיל נתר חזקה קמ"ל לחין הולכין נתר חזקה לגלא לחבר הרוב אם הדמים מפייעין גרוב גלא מצוה להחזיר להמוכר לחת לו חבית חבירו ונשרף חייב אדם לחבירו חבית אני מוכר לך ורוב אותו המקום קורין לגדולה חבית ולפחותה ממנה כד ומיעוטא קרו נמי לחבית כדא ולכדא חביתא. והמוכר אומר כדא מכרתי לך והלוקח אומר חבית קניתי ממך מהו דתימא זיל בתר רובא ורובא

רבינו חננאל

נתכוון פטור. ותניא הרי שהיה רבו רופא ואמר לו כחול לי עיני וסימאה כו'. הכיר בה ושכחה ועמד ונפלה לענין נזקין חייב ואפילו אנוס לענין ד' דברים פטור כראמרינן לענין גלות חייב דהא הות ליה ידיעה. לענין שבת פטור דכל מלאכה הנעשית שלא במחשבתו פטור. לענין עבד חלוקת רשב"ג ורבנן. נתכוון לדחוק שתים וזרק ד' והזיק חייב אבל בד' דברים פטור דהא לא נתכוון. לענין גלות ואשר לא צדה פרט למתכוון לזרוק ב' וזרק ד' דקרב למתכפר [ו] לו בגלות לענין שבת פטור דבעינן עקירה והנחה בכוונה לענין עבד חלוקת רשב"ג ורבנן. נתכוון לזרוק ד' וזרק ח' כו' פשוטה היא ופירושא בשבת פרק הזורק (דף צז ע"ב) ואמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור מנא חבירא חבר כלומר ואפי'

רבינו חננאל (המשך)

שניהן לביאה. ואמר רבה נפל מן הגג ברוח גדולה וחזקה והזיק ובייש פטור בד' דברים דאנוס הוא וחייב בנזק אע"פ שהוא אנוס. נפל ברוח מצויה חייב בד' דברים דהא הוי ליה למידע וקרוב לכוונה ופושע הוא אבל בבושת פטור דבעינן כוונה מוכחת ואם נתהפך והזיק ובייש כיון שבהיפוכו נתכוון להזיק קיימא לן כיון שנתכוון להזיק אע"פ שלא נתכוון לבייש חייב. אמר רבה הניח גחלת על לב חבירו ומת פטור מאי טעמא היה לו להשליכה מעל לבו. הניח גחלת על בגד חבירו ונשרף חייב אמר רבא הרודהו תנינהו דתניא דחפו לתוך המים ויכול לעלות משם ומת פטור בגדו דתנן קרע את כסותי ושבר את כדי חייב ש"מ דאפילו אם אמר לו קרע וקרע חייב וכל שכן הרואה אותו שורף את בגדיו ולא הציל שחייב השורף בנזקין ולא אמרינן היה לו להציל ממונו אלא למזיק אמרינן ליה לא היה לך להזיק ממון חבירך וכיון שהזקתה נתחייבת. בעי רבא עבדו כגופו דמי והנותן גחלת בלבו ונשרף העבד כנותן גחלת בלב אדונו עצמו דמי מה בלב אדונו עצמו פטור דאמרינן כיון שיכול להסירה מעל

קה א מי' פי"ח מהל' נזקי ממון הלכה ו סמג עשין נז:
קו ב מי' פ"ב מהלכות יסוה המלכה ד סמג עשין כא טוש"ע חה"ע סימן קמו סעיף ח:
קז ג מי' פ"ח מהלכות מוכל ומזיק הלכה י סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תכו סעיף ו:
קח ד ה ו ז מי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף יא:
קט ח טוש"ע ח"מ סי' שפג סעיף ג ושימן מיה סעיף יח:
קי ט מי' פ"ח מהלכות מוכל ומזיק הלכה כב סמג עשין ע טוש"ע שם:
קיא י כ מי' פ"ג מהל' רוצח הלכה ט:
קיב ל מי' פ"ה מהל' מוכל ומזיק הלכה יא סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן שפ סעיף ג:
קיג מא מי' שם פ"ל הלכה כב ושימן נהסגות וכמ"מ וכ"ש נהמלין סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שפג סעיף ג ושימן מיה סעיף יח:
א נ מי' פי"ג מהלכות נזקי ממון הלכה ה סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן מיג סעיף ה:

ב ס מי' פי"ב מהלכות גזילה והלכיה הלכה ה סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן מיג סעיף ג:

Mishna Bava Kama 27a [1]

If someone leaves a barrel in the public domain and someone else comes by and trips on it and breaks it (the barrel), he (the one who tripped and broke the jug) is exempt from paying damages. If he (the one who tripped) was injured by it, the owner of the barrel is liable to pay for the damages.

קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב. תימה מה טעם אין הולכין ליתי נק"ו מדיני נפשות כדלמרינן בפ"ק דסנהדרין (דף ג.) ור' יהושיה מייתי ליה נק"ו מדיני נפשות ומה דיני נפשות דממירי התם דמחמת זה נתן רובו דיני ממונות לא כ"ש ואפי' רובו דליתיה קמן מזלינן בדיני נפשות נתן רובו כדאמר בריש כן סורר ומורה (סנהדרין דף פט.) וי"ל דהתם גבי דיניים שהני דהתיז מיעוטו דילהו כמי שהיו וליכא למימר התם חוקי ממונא בחזקת מריה להכי ג"ד מפקי מיניה מכל גבי שהר ממון דליכא מיעוטו וחזקה לא מזלינן נתן רובו: ה"ג **אמאי** פטור איבעי ליה לעיוני. מכל הן לא פריך למאי חייב נמחוק כשהוחק אינבעי ליה לעיוני כדפירשתי לעיל (דף כג. ד"ה ולמיחייב) דיותר יש לו לשמור שלא יזיק משלו יותר ולא שייך כאן כל המשנה ונא אמר מינעי ליה לעיוני ו"ל דלזוקא במקום שליכתו אמרינן מינעי ליה לעיוני וקלא קשה הא דאמר רבא לעיל כי אתי לך לשום לשמור ולא לגנוב עילאי ותאמי אתי ליה לשום לעיוני כדאמרי בפרשת כספים (לקמן דף נב:) לשור פקח ניזק פטור וליכא למימר בממלא ה"ר שאינה יכולה לעכור אלא שהר דרך עליה ד"ק לעיוני נמי אתי לה לשומה: **ושמואל אמר באילה שנו.** והא דפליגי לקמן (דף כט.) מי נתקל פושע הוא או לא לא כגון שנתקל מעצמו ולא נתקל בשום דבר אלא הכא שנתקל ממחת מכשול ולא מינעי ליה לעיוני מעם הוא ואע"ג דלעיל (דף כו:) מדקאין חושש כדלמן בשלמא המזיק מפלע תמם פלע חושש גמור לא רבי רחמנא דהא בירושלמי פושר חותו שיאן רחמון אם הזיק לשני הבא אלא ליאן וכן בהגוזל בתרא (לקמן דף קיב.) גבי שיאן להם שליאם פרה שאולה כשבורים של שליאם היא וטבחה ואכלוה משלמין דמי נבר בזול שכך [ר] נהגו אבל מה שהזיקו לא למטפין הן ובמתניתין נמי מנן היה נעל חנית לחסן ונעל קורה לחברו לחם עמד נעל חנית ונשברה חנית נקורה פטור ונלחה לקדקד לחלש המזיק למפטר נחוש [ב](משום) שהוא כעין גניבה מדמניא בשלהי החומיע (ב"מ דף פג: ושם ד"ה וכבר) המעביר חנית ממקום למקום ונשברה רבי יהודה חומר שהר שכר ישלם והשתא מדמחייב נוסף שכר ופוטר שומר חנם ולא מחייב מטעם חלש המזיק ב"מ דשומם דכעין גניבה חלש המזיק פטור ומדמה ר' יהודה נתקל לגניבה אבל בשומם שהוא כעין גניבה שהיא קרובה לפשיעה יותר כדלמרינן בהשואל (ב"מ דף נד:) דגניבה קרובה לשומם ולפשיעה נלחה דחלש המזיק חייב דע"ל נומר שלא יחחייב אלא בפשיעה וכן משמע לעיל דחחייב בגניב מן הגג ברוח שהיו מלויה ומע"ג דברוח שהיו מלויה מפטר הא שומר חנם כדלמרינן בפוף הרבעה ומחשה (לקמן דף מה.) גבי הרבעה נכנסו מחת הבעלים כו' ומחייבין לשלם דמי שור לבעלים חון משומר חנם ומוקי לה כגון דנטריה שהיה פחותה משומר חנם כלחה לו שהירתו והכי ג"ל כלחה שהירתן ומייתי מדר' יהודה דמועד מקי ליה בשהירה פחותה להיותו חלש שיכולה לעמוד ברוח מלויה ואין יכולה לעמוד בשאין מלויה אלמא מע"ג דמפטר שומר חנם מחייב הא חלש המזיק והיינו טעמא משום דהוי כעין גניבה ונתקל הוי כעין גניבה ופטור דיה חלש המזיק וכן מוכח בפרק הגוזל עשים (לקמן דף נט: ושם) גבי טבח חומן שקלקל דפריך למאן דפטר (בשומר) חנם מבריימא דקתני נתן בחמה לטבח ונכלה חייב [ג

Gemara Bava Kama 27b [2]

"...and someone else comes by and trips on it and breaks it, he (the one who tripped and broke the jug) is exempt from paying damages." – Why is he exempt? He should watch where he is going!

The students of Rav's yeshivah said in the name of Rav: The Mishnah is referring to a case where the whole street is filled with barrels (and therefore there is no way to avoid them).

Shmuel said: It's a case where it's dark out.

Rabbi Yochanan said: It's a case where it's around a corner (and the one who tripped could not see the barrel around the corner).

Rav Pappa said: The Mishnah implies like Shmuel or like Rabbi Yochanan (but not like Rav). Because if Rav is correct, why is the [Mishnah discussing a] case of where he tripped? Even if he intentionally broke them, he should also [be exempt].

Rav Zevid said in the name of Rava: The law is the same if he broke them intentionally (i.e. that he is exempt). The reason the Mishnah said "tripped" is because of the second half of the Mishnah [which says], ***"And if he (the one who tripped) was injured by it, the owner of the barrel is liable to pay for the damages."*** This is only true in a case where he tripped, but not if he broke the barrels intentionally? (Meaning, one who intentionally breaks the barrels does not receive compensation from the owner of the barrels if he is injured in the process.) Why? Because he injured himself. Therefore the first half says, "tripped."

Rav Abba said to Rav Ashi: This is how they say in the West (Israel) in the name of Rabbi Ulla, "Because people don't watch where they are going." [This is a fourth answer to why the one who trips is not liable for damages even though he didn't properly look around; because people generally don't watch where they are going, it is unreasonable to expect someone to.]

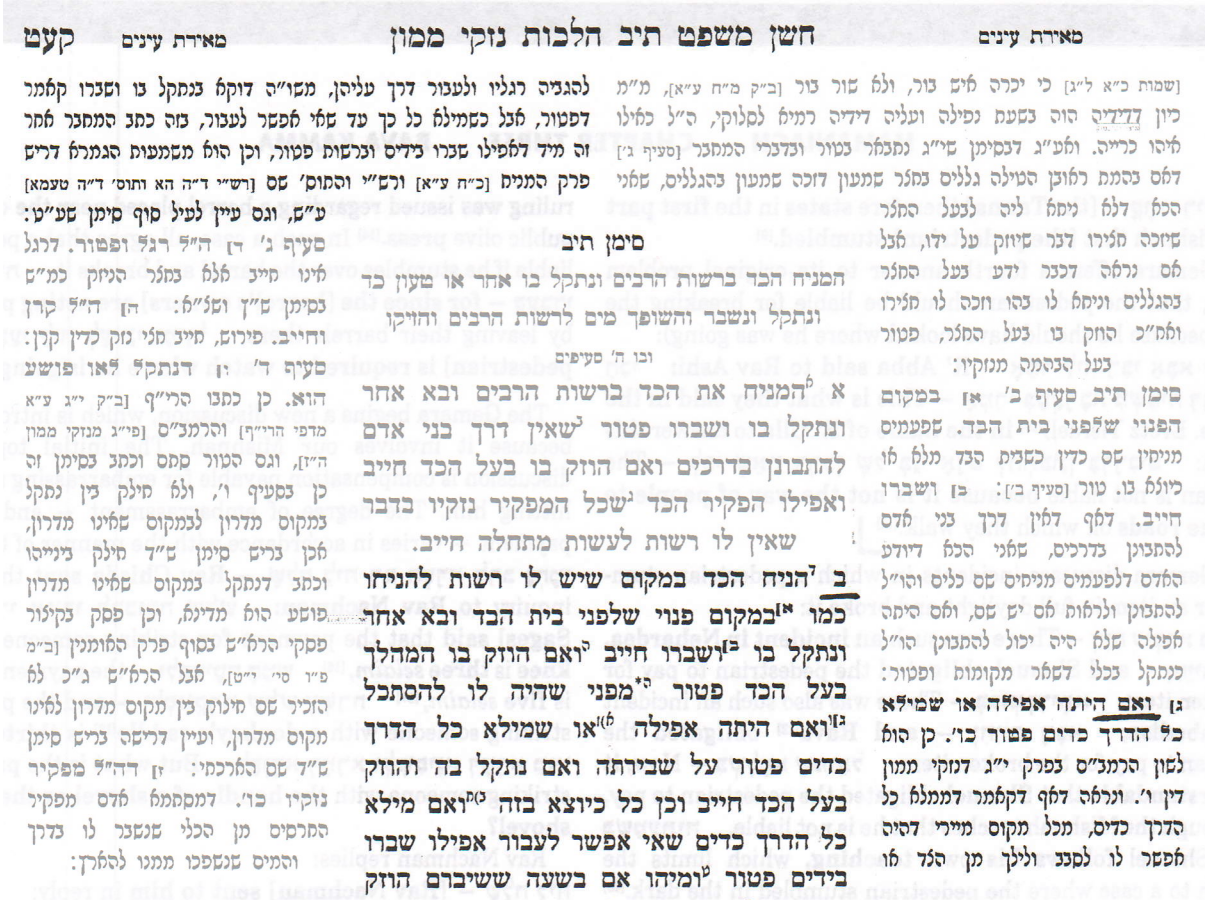

חשן משפט תיב הלכות נזקי ממון

מאירת עינים

סימן תיב

המניח הכד ברשות הרבים ונתקל בו אחר או מעון כד ונתקל ונשבר והשופך מים לרשות הרבים וחזקו

ובו ה' סעיפים

א [ב]המניח את הכד ברשות הרבים ובא אחר ונתקל בו ושברו פטור [ג]שאין דרך בני אדם להתבונן בדרכים ואם הוזק בו בעל הכד חייב ואפילו הפקיר הכד [ד]שכל המפקיר נזקיו בדבר שאין לו רשות לעשות מתחלה חייב.

ב [ה]הניח הכד במקום שיש לו רשות להניחו כמו [א]במקום פנוי שלפני בית הבד ובא אחר ונתקל בו [ב]ושברו חייב [ג]ואם הוזק בו המהלך בעל הכד פטור [ד]*מפני שהיה לו להסתכל [ג]ואם היתה אפילה [ו](א)או שמילא כל הדרך כדים פטור על שבירתה ואם נתקל בה והוזק בעל הכד חייב וכן כל כיוצא בזה [ב](ג)ואם מילא כל הדרך כדים שאי אפשר לעבור אפילו שברו בידים פטור [ו]ומיהו אם בשעה ששיברם הוזק בחרסיה פטור אף על פי שזה מילא כל הדרך דאיהו דאזיק אנפשיה.

ג [ז]ודוקא אדם אין דרכו להסתכל בדרכים אבל בהמה שעיניה למטה דרכה לעיין אנה תלך לפיכך אם נתקלה והוזקה בכד המונח ברשות הרבים פטור בעל הכד ואם שברתו דרך הילוכה [ד](ה)הוה ליה רגל [ו]ופטור דרך ביעוט [ז]הוה ליה קרן וחייב.

ד [ח]מי שהיה טעון כד ונתקל ונשבר הכד והזיק לאחרים בשעת נפילה פטור [ו]דינתקל [ג](ז)לאו פושע הוא לפיכך אם לאחר שנחו שברי הכד בארץ הוזק בהם אדם או שהוחלק במים שנשפכו מהכד [ד]פטור מדיני אדם [ז]דהוה ליה מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס וחייב בדיני שמים אם היה לו פנאי לסלקם [ח]ואם נתכוין לזכות בשברי החרס להגמיה רגליו ולעבור דרך עליהן, מצ"ה דוקא בנתקל בו ושברו קאמר דפטור, אבל כשמילא כל כך עד שאי אפשר לעבור, גזה כתב המחבר אחר זה מיד לאפילו שברו בידים ושרשות פטור, וכן הוא משמעות הגמרא דריש פרק המניח [כ"ח ע"א] ורש"י והתוס' שם [רש"י ד"ה הא ותוס' ד"ה טעמא] ע"ש, וגם עיין לעיל סוף סימן שע"ט: סעיף ג' [ד] ה"ל רגל ופטור. דרגל שינו מיני אלא מאחר הניזק כמ"ש בסימן ש"ן ושל"ח: [ה] ה"ל קרן וחייב. פירוש, מיני מזק כדין קרן: סעיף ד' [ו] דנתקל לאו פושע הוא. כן כתבו הרי"ף [ב"ק י"ג ע"א מדפי הרי"ף] והרמב"ם [פי"ג מנזקי ממון ה"ז], וגם הטור שם וכתב בסימן זה כן בסעיף ו', ולא חילק בין נתקל במקום מדרון למקום שאינו מדרון, אבל בריש סימן ש"ד חילק בינייהו וכתב דנתקל במקום שאינו מדרון פושע הוא מדינא, וכן פסק בקיצור פסקי הרא"ש בסוף פרק המומין [ב"מ פ"ד סי' י"ט], אבל הרא"ש ג"כ לא הזכיר שם חילוק בין מקום מדרון לאינו מקום מדרון, ועיין בריש סימן ש"ד שם בהגהות: [ז] ה"ל מפקיר נזקיו כו'. דמסתמא אדם מפקיר החרסים מן הכלי שנשבר לו כדרך והמיס שנשפכו ממנו להלן:

ציונים ומקורות סימן תיב

ב) נתון רמב"ם פי"ג דמזקי ממון דין ו'. ג) טור סעיף ג'-ד'. ד) עיין לעיל טור סימן ש"ד סעיף א'.

Shulchan Aruch: Choshen Mishpat 412:2 [3]

If someone left a jug where he has a right to leave it – like in a free space in front of an olive press – and someone else came and tripped on it and broke it, he (the one who tripped) is obligated to pay [for the damage]. And if he was injured by it, the owner of the jug is exempt because he (the one who tripped) should have watched where he was going. But if it was dark or the entire path was full of jugs, he is exempt from paying for breaking [the jug] and if he was injured the owner of the jug is obligated to pay.

If he filled the whole path with jugs in a manner in which is it impossible to pass, he is exempt, even if he intentionally breaks them. However, if he was hurt by the shards while he was breaking them, the one who left the jugs (even though he filled the entire path) is exempt because the one who broke them injured himself.

Me'iras Einayim (the S'ma) ibid., 3 [4]

"But if it was dark or the entire path was full of jugs, he is exempt..."

This is the language of the Rambam in Nizkei Mamon 13:6. It seems that even though it says the case is where he filled up the whole path, nevertheless, the case is where he could have gone around or stepped over them. Therefore, he's only exempt if he tripped on them and broke them. But if someone filled up the path so much that it was completely impassable, then the Shulchan Aruch said that even if he intentionally broke them he is exempt. And this is also the implication of the Gemara (Bava Kama 28a) and Rashi and Tosfos there....

דף כז ע"ב

ממלא רה"ר כולה חביות

חסם את הכביש במכוניתו כי הרגיש עלפון,
והנחסם פרץ החוצה והזיקו

שאלה ראובן נסע ברכבו והרגיש לפתע שעומד להתעלף, ולכן החנה את רכבו ברחוב צר ללא מוצא, כדי להכנס למזנון לקנות מזון ומשקה להחיות נפשו. הרכב של ראובן חסם את הכביש, ושמעון לא היה יכול לצאת, והוא היה לחוץ מאוד, מאחר והיה צריך לפתוח את עסקו ושפועליו לא יעמדו בחוץ, שמעון פרץ לו דרך ושפשף והזיק את רכבו של ראובן. האם הוא חייב?

תשובה נאמר במסכת ב"ק דף כז ע"א המניח את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור. וכתב המאירי המניח את הכד ברשות הרבים, כגון שהיה עייף והניחה לפוש, ובא אחר ונתקל בה ושברה, פטור הנתקל משבירת הכד. ושאלו בגמרא לימא ליה איבעיא ליה לעיוני ומיזל ולחייבו אם שברה, דמאחר שדרך בני אדם בכך, ר"ל להניחה לפוש [וכמבואר לעיל דף כ, עבדי אינשי דמנחא גלימא ברה"ר ומתפחי], היה לנו לדון את הנתקל כפושע. ותירצה הגמרא ג' תירוצים. רב תירץ בממלא רשות הרבים כולה חביות, ומשמע דגם בהניח אותם כדי לפוש אין צורך להזהר, ויתרה מזו מותר גם לשברם לכתחילה. וכתבה הגמרא שמתניתין דייקא או כשמואל, שמתרץ באפילה שנו, או כרבי יוחנן שהמשנה מירי בקרן זוית. ופירש רש"י שהמניח לא פשע, ולכן כששבר הנתקל ברצון חייב.

ומשמע מדבריו דלרב מותר לשבור את החביות בגלל שפשע. נמצא דבמקום שלא פשע, אסור לשבור את החבית, הגם שמילא בהם את כל רשות הרבים. ואם כן בענייננו, אם בית הדין היה מרשה לראובן לחסום את הרחוב בגלל שהוא במצב של פקוח נפש, אסור לשבור לו את מכוניתו, ואם שבר חייב כי ראובן הניח את רכבו ברשות, וכל בני העיר חייבים להרשות לו לחנות כאן. הגע עצמך רופא ראה פצוע שוכב ברחוב ועצר את מכוניתו כדי לרפאותו, האם מותר לזה שנחסם לשבור את הרכב? אין הדעת מסכימה לכך. ומסתבר דהוא הדין בענייננו, כשבא להציל את עצמו, דמה לי מציל עצמו ומה לי מציל אחרים. ואין זה נחשב למציל עצמו בממון חברו, כי לא ממון האחרים מציל עצמו.

וצ"ע אם הדבר נכון, כי יתכן דאע"פ שיש לו רשות בכל זאת אחרים לא חייבים לסבול. אולם אם גנבו את המכונית של ראובן והביאוה הגנב לרחוב ללא מוצא, והנחסמים שברוה כדי לצאת, מסתבר שמותר לנחסם לצאת, מאחר ואמנם ראובן לא פשע אבל אין רשות לרכב להיות כאן.

QUESTION:

Reuven traveled in his car and felt like he was about to pass out. Therefore he parked in a small street where no one could pass so that he could enter a store to buy food and drink to revive himself. Reuven's car blocked the street and Shimon could not exit, and he (Shmuel) was in a big rush because he had to open his shop so his workers wouldn't be standing around outside. Shimon made a path for himself and sideswiped and damaged Reuven's car. Does he have to pay for it?

ANSWER:

It says in Bavam Kama 27a, ***"If someone leaves a barrel in the public domain and someone else comes by and trips on it and breaks it, he (the one who tripped and broke the jug) is exempt from paying damages."*** And the Meiri says, "'*If someone leaves a barrel in the public domain…*' For example – if he was tired and put the barrel down to rest..." The Gemara asks that he should have watched where he was going and therefore he should be liable for breaking the barrel, since it is normal – meaning that it is normal to put it down for a bit while resting – we should treat the one who trips as being negligent. And the Gemara gave three answers. Rav said it was a case where he filled the street up completely with barrels, implying that even if he put them down just to rest you don't have to be careful (if they are filling the whole street). More so, it is even permitted to break them. And the Gemara says that our Mishnah only makes sense according to Shmuel, who says it is talking about when it's dark out, or like Rabbi Yochanan, who says that the case was when the barrel is placed around a corner. And Rashi there explains that the person who left the barrel was not negligent, and therefore if the one who tripped broke it intentionally he is liable.

It is implied that according to Rav, it is permitted to break the barrels if the person who left them was negligent. This tells us that if he was not negligent, it is forbidden to break the barrel, even if he filled the whole street with them. If so, in our case, if the court would have permitted Reuven to block the street because he was in a life-threatening situation, it is forbidden to damage his car. And if someone did damage his car they are liable for the damages because Reuven was allowed to place his car there, and everyone has to let him park there. Think about it! If a doctor sees an injured person lying on the street and stops his car to heal him, would it be permitted for someone stuck behind the car to damage it? It doesn't make sense to say that he can. And it makes sense that the rule is the same in our case when he stopped to save himself; because why is there a difference between saving himself and saving someone else?...

But it requires further research if this is correct. Maybe even though he has permission to do this, others don't have to deal with it. But if someone stole Reuven's car, and the thief brought it into a street with no exit, and the people stuck behind it [would need to] damage it to get out, it is logical to say that it is permitted for a trapped person to leave because even though Reuven was not negligent, the car has no right to be there.

CONCLUSION

DISCLAIMER:
The views and opinions presented in this sourcesheet should not be taken as *halachah l'maaseh*.
Before applying these halachos to real-life situations, one must consult with a competent halachic authority.